

ПОЛІТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ І ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ: ОСОБЛИВОСТІ СУМІСНОСТІ

У статті здійснено спробу проаналізувати зв'язок політичної та доповненої реальностей. Ідея застосування високих технологій заради політичного розвитку і модернізації, для оптимізації державних функцій, прозорих виборчих процедур користується значною популярністю в сучасному суспільстві. Водночас її реалізація напряму залежить від типу політичного режиму, встановлених правил політичної гри, геополітичної ситуації у світі. Політична реальність – це внутрішня логіка, способи і шляхи, за допомогою яких формуються, розвиваються і руйнуються політичні інститути, процеси, відносини; доповнена ж реальність – здебільшого лише технологія, що віддзеркалює стан та особливості політичної свідомості, політичних структур і процесів у кожному конкретному суспільстві.

Ключові слова: політична реальність, доповнена реальність, віртуальна реальність, політика, демократія.

Сьогоднішні реалії зосереджують нашу увагу на важливій ніші політичної реальності – доповненій, у якій поєднуються основи фізичної, біологічної, віртуальної. Вона вкотре зобов'язує відмовитися від суто матеріалістичного погляду на політику, акцентувати на цінностях, переконаннях, традиціях, нормах та взаємодії як рушійних силах суспільно-політичного життя. Тут важливо відмовитися від поширеного уявлення про віртуальне як суто імітаційне, суб'єктивно бажане, корисливе, маніпулятивне, що підкреслює лише брутальну сутність політики, заміщує чи поглинає залишки здорового глузду. Віртуальність (від лат. *virtus* — потенційний, уявлений, можливий) актуалізує розкриття нових можливостей людини сприймати дійсність, в тому числі й політичну, взаємодіяти з іншими, творчо й інтерактивно вирішувати складні суспільно-політичні проблеми. Вихід сучасника у віртуальний світ не обов'язково означає спробу захиститися від травматичної реальності, часом навпаки – активніше та ефективніше взаємодіяти з нею.

Водночас сучасна політична реальність у середовищі інтелектуалів все частіше піддається критиці. Авторитетні політичні філософи, як Ф. Фукуяма, діагностують сучасності «шизофренічну» політику, змагання гасел й рекламних витрат, де найкращою буде порада «не читати коментарі в Інтернеті» [16]. Журналісти застерігають від неминучого хаосу політики, де «дурні змінюються негідниками» і навпаки, а справжні смисли зберігаються хіба в поодиноких і зникаючих «заповідниках» [11, с. 1]. Навіть правоохоронці звинувачують політичних лідерів у «параноїдальній логіці» та закликають їх відповідати за свої вчинки перед судом, а не перед електоратом [5]. Втрата зв'язку з реальністю – та характерна риса, яку все частіше приписують політикам нашого часу, а віднедавна й електорату, що готовий підтримувати не тільки антисистемних, а й неіснуючих політиків [див. напр. 18]. Поки політична реальність викликає все більше запитань та умовних перевірок на адекватність, неабиякого розвитку набуває ще складніша реальність – віртуальна (імітований, штучно сконструйований комп'ютерними мережами ілюзорний світ). У цьому контексті виникає проблематика їх поєднання, сумісності та перспектива подальшого розвитку, вивчення та обґрунтування яких й формують мету нашого дослідження.

Загалом реальність (лат. *realis* – речовий, дійсний) – категорія філософська, яка від найдавніших часів зумовила численні онтологічні дискусії, появу великої кількості шкіл та інтерпретацій: справжність, даність, дійсність, існування тощо. Про реальність як категорію сучасного політологічного словника українськими науковцями написано чимало. Тут цікаво відстежити деякі позиції в історичній ретроспективі – за роки незалежності України. Це і загальні декларації поняття у 1990-х рр., наприклад С. Кисельовим, який політичну реальність визначає як таку, «що є предметом знання про політику», при цьому не відкидає

можливості різних її трактувань, протиставляє її ідеалам і політичним утопіям, шукає зв'язки з іншими політологічними категоріями, зокрема владою, політичним інтересом, культурним простором та ін. [7]. На межі тисячоліть все частіше з'являються наукові публікації, у яких реальність («українська реальність» / «пострадянські реалії» / «суспільно-політична дійсність України» тощо), вже починаючи зі заголовків, протиставляється ідеалам і нормам західного громадянського суспільства, запозиченим концептам і можливостям демократії, практикам політичної модернізації, децентралізації тощо. Серед головних висновків багатьох вчених вирізняється думка про особливий шлях політичного розвитку України, чужорідність привнесених суспільно-політичних моделей і механізмів, загалом окремішню реальність, у якій західні ідеї та механізми демократії часто виявляються неспроможними. Така постановка питання, наприклад, у працях І. Кононова [3], А. Кудряченка [14] часто була обумовлена тогочасним глибоким розривом між офіційно задекларованим й існуючим політичним порядком, між оголошеними правами, свободами та реальною впливовістю й можливостями громадян, між заявленими орієнтирами політичного розвитку та політичними діями, між законним і реалізованим, очікуваним і досягнутим у політиці.

Після Помаранчевої революції політична реальність в Україні все частіше осмислюється у її динаміці, розвитку, трансформаційних, модернізаційних та революційних компонентах – М. Михальченко [10]. Поступово утверджується заперечення механістичних протиставлень у світі політики, навпаки – вона осмислюється як цілісне та специфічне суспільне явище, «сфера взаємодії раціонального та ірраціонального, політичної реальності і політичного міфу» – Ю. Шайгородський [21].

У новому поколінні наукових видань, що з'являються після Революції Гідності, все частіше йдеться про реальність як таку, що сконструйована медіа («фейкову», «зомбовану», віртуальну), а також про театралізацію політики, політичні реаліті-шоу та гостру необхідність розвитку інформаційної демократії за таких умов – О. Дзьобань, І. Вільчинська, А. Митко, Н. Хома. Наприклад, у словнику за 2015 р. відсутнє поняття «політична реальність», але значиме місце відведено категорії «політична псевдореальність» – результат сприйняття віртуальних політичних уявлень і образів, що не мають нічого (або мають дуже мало) спільного з об'єктивною політичною дійсністю [15, с. 235]. Зрештою під впливом зовнішньої агресії активно впроваджується і поняття гібридної реальності політики, нового гібридного світоустрою, що зазнає кризи, зламу логіки старого світу та постійно наражається на непередбачувані небезпеки – В. Горбулін [2].

Сьогодні соціальні науки (соціологія, психологія, педагогіка, історія, літературознавство, соціальні комунікації, право та ін.) уважно вивчають можливості доповненої реальності. Науковці розрізняють: доповнену реальність (augmented reality / AR) – реальний, фізичний світ, до певної міри «доповнений» віртуальною, цифровою інформацією за рахунок постійного підключення до Інтернет-даних; віртуальну реальність (virtual reality / VR) – виключно згенероване комп'ютером середовище, штучний світ [8]. Доповнена реальність передбачає залучення та активне використанні передусім Інтернету речей (Internet of Things, IoT) або Інтернету всього (Internet of Everything, IoE), тобто всеохопної та всеосяжної мережі фізичних об'єктів, оснащених технологіями для взаємодії один з одним і зовнішнім середовищем. С. Грінгард підкреслює, що межі між комп'ютерними системами та людьми й надалі стиратимуться, а смарт-системи дозволять краще розуміти навколишнє середовище, знаходити нові цільові аудиторії, швидко і раціональніше реагувати на труднощі, розпізнавати мови, обличчя, убезпечувати життя, попереджати навіть невидимі загрози і порогові рівні, опрацьовувати неструктуровані дані, створювати нові знання, портативні бази даних, продукувати безліч сценаріїв і варіантів рішень, персоналізованих пропозицій тощо [4].

Політологія має свої переваги та перспективи у дослідженнях AR та VR. Згадані вище все тісніші зв'язки між технологіями та громадянами дозволять фіксувати патерни політичної поведінки, оперативніше відстежувати суспільні настрої та тренди, ефективніше конкурувати на виборах, генерувати гасла, руйнувати бар'єри між аматорами й

професіоналами в політиці, в режимі реального часу картографувати політичні протести та швидше реалізовувати плани виборчої інженерії, оптимізувати державні витрати, прогнозувати наслідки політичних рішень. Сьогодні діджиталізація має значний потенціал для залучення молоді до політики, блокчейн сприяє відкритості, децентралізації влади, віртуальні сервіси звужують простір бюрократизму та корупції.

При цьому важливо зважати й на можливі загрози: цифрову деменцію, соціальне відчуження, дегуманізацію політики тощо. Деякі американські вчені, наприклад, осмислюють технології доповненої реальності передусім у контексті складних політико-правових проблем сучасності: конфіденційності та компрометування особистості, свободи слова та дезінформування, дискримінації та безпеки. Цей AR-мейнстрім не тільки збирає інформацію про світ, ці системи також нашаровують інформацію поверх неї [25].

Реальність, а особливо тонка грань між віртуальним та справжнім політичним світом, належить до тих феноменів, які складно «обчислити», виразити в об'єктивних кількісних показниках. Нашу увагу привертають два показника (див. Табл. 1), що дозволяють до певної міри говорити про долученість сучасних українців до дійсного та віртуального світу політики. Перший – це можливість і бажання українських громадян брати участь в реальному політичному житті, зокрема громадянський обов'язок голосувати за представників до законодавчого органу влади. Фізична поява на дільницях – це та короткочасна та періодична зустріч громадян з політичною реальністю, яка цілком може свідчити про певні тенденції в суспільстві. Увага до явки на виборах саме депутатів Верховної Ради України обумовлена парламентсько-президентською формою правління. Водночас ми свідомі того, що включення показників інших загальнодержавних та місцевих виборів дещо увиразнить відповідні кореляції.

Інший показник – це зростаюче в українському суспільстві число користувачів соціальних мереж, мобільних та інших під'єднаних пристроїв, які вже є або потенційно можуть стати учасниками чи творцями безлічі форм віртуальних активностей, в т.ч. й соціально-політичних. При цьому з часом варто враховувати наявність у виборців й інших під'єднаних пристроїв: смарт-окулярів і рукавиць, фітнес-браслетів, об'єктів з вбудованими чипами тощо. З розвитком сучасних технологій їх можливості постійно зростають, залишається лише питанням часу усвідомлення широти цих можливостей користувачами та розробниками. Сучасне вчення про реальність налаштовує саме на таке її розуміння: не лише як даного, але і як імовірного, можливого, а також шляхів їх поєднання.

Таблиця 1. Електоральна активність та наявність під'єднаних пристроїв в Україні (1994-2019 рр.)

Рік	Явка на виборах до Верховної Ради України (% від загальної кількості виборців)	Наявність у домогосподарствах під'єднаних пристроїв (у середньому штук на 100 домогосподарств):			
		мобільних телефонів	персональних комп'ютерів	ноутбуків	планшетів
1994	75,6	...	...	...	...
1998	71,2	...	...	...	...
2002	65,2	...	3	...	...
2006	67,6	81	12	...	...
2007	62	149	22	...	...
2012	57,5	187	33	...	...
2014	51,9	197	37	26	...
2019*	49,8	203*	37*	35*	19*

Складено автором за даними ЦВК України та Держстат України [19; 12]. Пропущені рядки (...) позначають відсутність показника, який було включено до програми обстеження умов життя домогосподарств лише з часом. *Наявність у домогосподарствах під'єднаних пристроїв вказана за 2018 р., за відсутності на момент написання статті останніх відомостей 2019 р.

Загалом з таблиці очевидно, якщо сучасні українці досить активно долучаються до віртуального світу (кількість пристроїв, що дозволяють це робити, щороку в Україні помітно зростає). Водночас їх участь у реальному політичному житті країни досить фрагментарна, і навіть має тенденцію до зниження. Український виборець не завжди усвідомлює значущість свого голосу, все частіше відмовляється від реалізації виборчого права та відвідування виборчої дільниці. Зауважимо, що ще менший інтерес він виявляє до участі в роботі політичних партій (наявність партійного квитка засвідчили лише 0,7% громадян у 1994 р., 2,2 % – у 2002 р., 2,2 % – у 2012 р., 2,4% – у 2017 р.) [17]. Паралельно середньостатистичний громадянин все більше уваги приділяє новим можливостям комунікації зі зовнішнім світом «на відстані», зокрема за допомогою сучасних пристроїв, що під'єднанні до мережі Інтернет. Додамо, що помітними темпами зростає кількість громадян України, які стверджують, що користуються Інтернетом вдома (1,1 % – у 2002 р., 38,9 % – у 2012 р., 56,7% – у 2017 р.) [17].

Безумовно, наведені відомості ще не дозволяють робити однозначні висновки про віртуальне життя, яке поступово відволікає сучасника від голосування на виборах (чи від інших форм реальної політичної активності) та вже невдовзі може цілковито поглинути його увагу. Однак вони закладають підґрунтя для подальших наукових пошуків у цьому напрямку. Відомо, що електоральна пасивність, політичний абсентеїзм можуть бути зумовлені низкою факторів, серед яких важливо враховувати і чинник віртуальності, який продукує чимало нових як можливостей, так і загроз для світу політики. Цілком ймовірний і інший сценарій розвитку сучасного суспільства, коли нові засоби комунікації формуватимуть основи для більш дієвих форм політичної активності та дії, розвиватимуть міцні, передусім, неформальні, віртуальні політичні зв'язки, що поступово замінюватимуть необхідність фізичної присутності у світі політики. Вже у наш час, наприклад, е-голосування стає невід'ємною частиною політичного життя розвинутих демократій, поєднуючи віртуальні захоплення та реальні політичні потреби громадян.

Ідея застосування високих технологій заради політичного розвитку і модернізації, для оптимізації державних функцій вочевидь користується значною популярністю в українському суспільстві. Цей запит однаково продиктований як об'єктивною необхідністю, так і популістською риторикою окремих політиків, що у цифровому відставанні країни вбачають додатковий аргумент для звинувачень опонентів. Невипадково серед перших майданчиків для публічного виступу в ролі Президента В. Зеленський обирає iForum-2019 (щорічну IT-конференцію в Києві), де поміж іншого протиставляє державу та інновації, а також закликає до спільних дій: «Говорячи про інновації та політику, в принципі чиновники, політики та інновації – це абсолютно два різні світи. Це якась катастрофа. Зазвичай чиновники використовують чотири слова: інновація, діджиталізація, ну хто може вимовити звичайно, гіперлуп і Ілон Маск. І після цих слів вони говорять: «Ми все сказали цим і треба щось міняти». Я вам скажу як людина, не як президент: я особисто один нічого не можу поміняти в плані інновацій, в плані діджиталізації. Ми зможемо зробити це тільки разом» [1]. Виступ викликав як захоплені, так і скептичні оцінки. Технологічні ж інноваційні традиційно викликають острах або сприймаються критично як такі, що лише маскують реальні труднощі. Найскладніше вони даються економічно вразливим соціальним категоріям, бюджетним сферам зайнятості, державним структурам, гуманітарним напрямкам (особливо у перехідних, демократично незрілих та авторитарних режимах), які часто складають основи сучасної політичної реальності.

Дійсно, цілі жанри та формати політичної реальності сьогодні відходять у минуле, замінюються віртуальними. Наприкінці 2019 р. одна з найвпливовіших аналітичних газет України «Дзеркало тижня», що виходила з 1994 р., випустила останній (1275-й) номер друкованого видання. У каталозі періодичних видань України це був один з небагатьох міжнародних громадсько-політичних тижневиків, широкоформатний, орієнтований на суспільно-політичну тематику. Головні редактори видання подякували читачам та авторам і заявили, що продовжать роботу в Інтернеті: «Усе зрозуміло: "папір" у світі вмирає швидше, ніж журналістика загалом [...] Але душу все одно корчить почуття провини. Ніби ми

зраджуємо тих, для кого "Дзеркало" у хаосі змін, фейків і поверховості було єдиним лакмусом своєї нормальності [...] Але тижневик відходить разом із таненням більш невідтворюваного класу – інтелігенції» [11]. Автори переконують, що причиною цього є в тому числі й політична ситуація в країні, водночас не відкидають і загальносвітових тенденцій відмови від друкованих ЗМІ та перенесення діяльності у віртуальні простори.

Досвід зарубіжних великих та авторитетних політичних видань свідчить про наявність схожих труднощів, та при цьому показує успішні практики запровадження нових форматів спілкування з цільовою аудиторією, а відтак і самозбереження на ринку. Все більшого поширення у журналістиці набуває crossmedia 4.0, тобто створення максимально інтерактивного контенту та персоналізованої інформації, її розміщення у різних форматах на базі численних платформ, поєднання текстів, ілюстрацій, аудіо- та відео-матеріалів, підтримка постійної комунікації з колегами і читачами через онлайн-конференції, форуми, подкасти, блоги. Це перехресні засоби масової комунікації, конвергенція, своєрідне оживлення історій, інтегрування у них цільової аудиторії, залучення її у деяку гру [22]. Такі кроссмедійні технології та, вочевидь, високі гарантії свободи слова певною мірою дозволяють зберігати впливовість західних ЗМК у політиці. Водночас social media та on-line media поступово розвивають будь-які монополії на політичні знання.

Загалом документи політичного характеру сьогодні поступово змінюються. Завдяки новим технологіям, концепції політичних реформ чи передвиборчі програми зі складного набору професійних термінів (або навпаки – примітивної інтерпретації політичних подій) цілком імовірно можуть перетворитися на інтерактивні документи. Будь-який читач принагідно може задати уточнююче, конкретизуюче запитання їх авторам, отримати оперативну відповідь у чаті. Друковані роздаткові матеріали на політичну тематику відтак можуть отримати нове значення. Короткі та провокативні, вони спонукатимуть читача дізнаватися більше за допомогою мобільних додатків, супровідних QR-кодів, що легко розпізнаються, наприклад, смартфоном та приводять не лише до текстових, але й візуальних, аудіо- чи відео-матеріалів. Більш того, важливі документи (законопроекти, стенограми засідань комітету, партії тощо) можуть надходити до адресатів вибірково, прицільно, персоналізовано відбираючи ті позиції з них, що потенційно можуть зацікавити конкретну людину (за сферою політичних інтересів, зайнятості, громадської активності тощо). Уже сьогодні технологію апробують українські громадські активісти, митці, письменники [див. напр. 6], тож «оживлення» текстів у віртуальному просторі є перспективною нішою і для політичної сфери.

Створення ілюзії особистого спілкування з політиком також може набути популярності, особливо напередодні виборів. Цьому можуть допомогти не тільки мобільні додатки, але й складніші технології доповненої реальності. Деякі політики (у Індії, Туреччині, Франції) вже з'являються перед виборцями у вигляді голограм, одночасно у декількох місцях країни [див. напр. 23], хоча саме такий формат викликає найбільше дискусій щодо його ефективності. В Україні ж поступово розширюється низка комунікаційних каналів «влада-суспільство». Певним майданчиком для них можуть слугувати засоби масової комунікації. Наприклад, Інформаційне агентство «ЗІК» певний час практикувало чат-конференції своїх читачів із відомими людьми, зокрема й політиками, державними службовцями [20]. Водночас користується інтересом й ідея усунення посередників у такому спілкуванні. Прикладом технології зближення суспільства та влади можна вважати намір українського Уряду запровадити можливість для громадян контактувати з державними органами за допомогою популярних месенджерів [9].

Водночас громадянські ініціативи у доповненій реальності також знаходять нові інструменти для поширення політичних знань. Наприклад, лише за три тижні існування телеграм бот «Твій голос» здобув більше 3,5 тис. підписників. Розробники (Українська Асоціація Студентів, Громадський рух «Чесно», всеукраїнська молодіжна організація «Фундація регіональних ініціатив» та ін.) проголошували політико-просвітницькі цілі: бот інформував молодь про хід виборчого процесу 2019 р., допомагав отримувати відповіді на

найпоширеніші питання, пов'язанні з ним [13]. Зібраний матеріал послугував також для аналізу політичних вподобань та інтересів аудиторії користувачів цього каналу та можливих подальших дослідницьких і просвітницьких проектів на їх основі.

Однак користування перевагами доповненої реальності вимагає цифрової грамотності, відповідних ІКТ-навиків, які однак, за даними Доповіді Міжнародного союзу електрозв'язку (ITU), розвиваються помітно повільніше за розвиток самих технологій. Чим складнішою стає реальність і діяльність, тим менше людей нею займаються. Особливу увагу заслуговує той факт, що користувачі комп'ютерів в розвинених країнах, очевидно, мають більші навички у цій сфері, аніж користувачі в країнах, що розвиваються [24]. Це може надалі поглиблювати вже існуючий цифровий розрив у світі, а відтак і ускладнювати демократизаційні процеси.

Зі зростанням інновацій вартість якісного політичного знання (як і наукових знань загалом) дорожчає, доступність його обмежується. Водночас вкрай важливо особливо в умовах демократизації вирізняти серед іншого саме професійну політичну освіту, яке має соціальну значущість, може слугувати розвитку держави, громадянського суспільства, місцевого самоврядування. Низка започаткованих у 2014 р. реформ сьогодні стикаються саме з труднощами низької обізнаності громадян, їх неготовності до політичних змін, соціально відповідальності, громадянського обов'язку, взаємодій. Реформа децентралізації, наприклад, гостро потребує саме обізнаних фахівців на місцях, діяльних та ініціативних політиків й управлінців, однак реалії засвідчують гострий дефіцит таких кадрів. Формальні заклади освіти особливо потребують державної та меценатської підтримки, коли йдеться про впровадження дороговартісних технологій, підтримку конкурентоспроможності, ефективні маркетингові стратегії, без яких все складніше сприяти зростанню політично свідомих, компетентних громадян, долати умовні та реальні бар'єри комунікації.

Технології доповненої реальності вже у наш час впливають на політичне життя суспільства. Вони цілком можуть змінювати наші уявлення про минуле (переписувати історію), розставляти акценти сьогодення (формує порядок денний політики), моделювати політичне майбутнє (конструювати стратегії розвитку). Успіх та можливості високих технологій у політичних справах великою мірою залежать від сформованості й розвиненості демократичного політичного режиму. Демократизація передбачає розвиток відкритого суспільства та відкритої держави, поглиблення міжнародної співпраці і глобального співробітництва з одночасним розвитком і зміцненням безпекових інститутів, спроможних захистити вразливі ніші цього політичного режиму. Нове покоління технологій, як і багато попередніх, однаково мають як соціально деструктивний, так і консолідуючий потенціал. Результати їх застосування залежать від існуючого політичного режиму, встановлених політичних правил гри, традицій у відносинах «влада-суспільство», розвитку освіти і науки, а також від міжнародної політичної кон'юнктури.

Політична реальність багатокомпонентна та складна, тож охопити її сутність та зв'язок з AR, VR чи IoT не вдасться в межах однієї статті. Перспективним, наприклад, вбачається осмислення політики як професії, її майбутнього в умовах доповненої реальності, коли цінність соціального схвалення буде вищою для вибору кар'єри, аніж прибутковість. У наш час політики часто вдаються до використання «ботоферм» задля отримання та утримання рейтинговості в соціальних мережах, а відтак і в політичних змаганнях. Водночас відомі й викриття таких кампаній з наступною втратою суспільної довіри. Налаштованість на соціальну підтримку і зворотній зв'язок завжди осмислювалась серед базових цінностей демократії, яка й надалі вочевидь максимізуватиметься. Сучасні технології все більше сприятимуть відкритості, динамізму, пов'язаності у політиці, що мінімізують загрози авторитарного стилю політичного лідерства, але й окреслять можливості для популізму. Ці проблеми потребують подальшого дослідження та наукових дискусій.

Використана література:

1. Виступ Володимира Зеленського на iForum 2019. Радіо Свобода. 23.05.2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VRcfvRwf6vc&vl=uk>

2. Горбулін В. П. Хитромудра невизначеність нового світопорядку // Вісн. НАН України. 2016. № 9. С. 56-64.
3. Гражданское общество: идея, наследие социализма и современная украинская реальность: Монография / Науч. ред. И. Ф. Кононов. Луганск, 2002. 284 с.
4. Грінгард С. Інтернет речей. Пер. О. А. Герасимчук. К.: «Книжковий Клуб «КСД», 2018. 176 с.
5. Жан-Люк Меланшон предстал перед судом по обвинению в неповиновении при обыске // Французская новостная радиостанция RFI. URL: <http://www.rfi.fr/ru/frantsiya/20190921-zhan-lyuk-melanshon-predstal-pered-sudom-za-nerovinovenie-i-ugrozy-pri-obyske>
6. Із героєм нової книги Кідрука можна буде поспілкуватися у чаті // Інформаційне агентство «Конкурент». 06 серпня 2019 р. URL: <https://konkurent.in.ua/publication/44452/iz-geroem-novoi-knigi-kidruka-mozhna-bude-pospilkuvatisya-u-chati/>
7. Кисельов С. Іntenції політичної реальності в контексті сучасної культури // Наукові записки. Політологія; Національний університет «Києво-Могилянська академія». Том 12, 1999. С. 10–16.
8. Кислова О. Н., Николаевская А. М. Концепция дополненной реальности: от технологии к социологии // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2016. № 37. С. 49–54.
9. Ми готуємо невелику революцію в тому, як державні органи взаємодіють з громадянами // Дмитро Дубілет: обліковий запис Facebook. 5 грудня 2019 р. URL: <https://www.facebook.com/dubilet/posts/10157982146123552>
10. Михальченко М. Політична реальність в Україні: трансформація, модернізація, революція? // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. К., 2005. Вип. 7. С. 18–27.
11. Мостовий В., Мостова Ю. Зе!повіт // Міжнародний громадсько-політичний тижневик «Дзеркало тижня». Випуск № 50. 27 грудня – 10 січня 2019. С. 1.
12. Наявність у домогосподарствах окремих товарів тривалого користування (2000-2018 рр.) // Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Політична освіта: чат бот підводить підсумки інтересів молоді щодо виборів Президента 2019 // Фондація регіональних ініціатив. 29.03.2019. URL: <http://fri.com.ua/2019/03/politychna-osvita-chat-bot-pidvodyt-pidsumky-interesiv-molodi-shchodo-vyboriv-prezydenta-2019-infohrafika/>
14. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: Монографія / За заг. ред. д.і.н., проф. А.І.Кудряченка. К.: НІСД, 2007. 396 с.
15. Сучасна політична лексика : навч. енциклопед. словник-довідник / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н. М. Львів : «Новий Світ-2000», 2015. 394 с.
16. Україна знаходиться на передовій світової битви за демократію – Френсіс Фукуяма // Близкучі уми. НВ. 16 липня 2019 р. URL: https://www.youtube.com/watch?v=H_9p6vdUvkQ&feature=emb_title
17. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін // Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/ua/edition/ukrainske-suspilstvo/issues/>
18. Формат пранку. Чому в Україні стають популярними фейкові мітинги на підтримку неіснуючих кандидатів // НВ. 18 лютого 2019 р. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/format-pranku-chomu-v-ukrajini-stayut-populyarnimi-feykovi-mitingi-na-pidtrimku-neisnuuyuchih-kandidativ-50006686.html>
19. Центральна виборча комісія України. Офіційний сайт. URL: <https://cvk.gov.ua/>
20. Чат конференції з відомими людьми на цікаві теми // Інформаційне агентство ZIK. URL: <https://zik.ua/chat>

21. Шайгородський Ю. Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу. К.: Знання України, 2009. 400 с.
22. Erdal I. J. Cross-Media News Journalism : Institutional, Professional and Textual Strategies and Practices in Multi-Platform News Production. Doctoral thesis submitted for the degree of Ph.D. Faculty of Humanities, University of Oslo, 2008. 210 p.
23. French politician appears in seven places at once // FenDi HuB. 19.04. 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=77dkjyt6QJA>
24. Measuring the Information Society Report 2018. Volume 1. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/misr2018.aspx>
25. Roesner F., Denning T., Newell B. C., Kohno T., Calo R., Augmented Reality: Hard Problems of Law and Policy (August 18, 2014). 2014 ACM International Joint Conference on Pervasive and Ubiquitous Computing (UbiComp'14): Adjunct Publication. Pp. 1283–1288. URL: <https://ssrn.com/abstract=2482198>

Volianiuk O. Political Reality and Augmented Reality: Compatibility Features

The relationship between political and augmented realities is analysed. The idea of applying high technology for the sake of political development and modernization, to optimize functions, transparent electoral procedures, is very popular in modern society. At the same time, its implementation directly depends on the type of political regime, the established rules of the political game, and the geopolitical situation in the world. Political reality is an internal logic and ways by which political institutions, processes, relations are formed, developed and destroyed; augmented reality is a technology, which reflects features of political consciousness, political structures and processes in each particular society.

Key words: political reality, augmented reality, virtual reality, politics, democracy.

УДК 342.5:352/354].07

Голішевська А. В.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕПУТАЦІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

У статті проаналізовано поняття «репутації», «медіа-репутації», особливості формування репутації органів державної влади. Стверджується, що політологічне дослідження репутації різних суб'єктів політики має помітні переваги та викликане необхідністю пошуку нових та розвитку вже існуючих концептів, що сприяють демократичному поступу політичної системи та розвитку політичної культури. Від репутації держави залежать соціально-політичні орієнтири, динаміка політичних процесів, специфіка суспільно-політичних відносин, характер комунікації у політиці, можливості її прогнозування, політичної соціалізації. Запропоновано практичні рекомендації щодо методів управління та коригування репутації органів державної влади. Зазначається, що репутація потребує стратегічного мислення, комунікативних навиків, моніторингових зусиль, професійного аналізу та управління ризиками.

Ключові слова: репутація, медіа-репутація, органи державної влади, механізми управління репутацією органів державної влади, репутаційний менеджмент, PR-комунікації.

Сучасне політичне життя суспільства розвивається за відомими закономірностями та малодослідженими тенденціями, однак незмінну роль у цьому розвитку відіграє репутація окремих його учасників. Вона увиразнює сутність політичної діяльності різних суб'єктів, їх значущість для суспільного розвитку, їх об'єктивні та суб'єктивні оцінки громадянами. Категоріальний апарат сучасної політичної науки, поповнюючись цим поняттям, акцентує на політико-культурному змісті політичного буття, його ціннісних орієнтирах та втратах. Політична практика у цьому понятті отримує додатковий інструмент вимірювання ефективності політичної діяльності. Політична освіта, роз'яснюючи і популяризуючи подібні категорії, розвиває політичну культуру, демократичний світогляд, громадянські якості,